

NOVA UDRUGA Osnovano Društvo za pošumljavanje i poljepšavanje grada Malog Lošinja

Bojan PURIĆ

Mnogo zanimanja Lošinjana pobudilo je nedavno utemeljenje Društva za pošumljavanje i poljepšavanje grada Malog Lošinja, najnovije u šarolikom spektru udruga na otoku, a s očiglednom i ciljanom referencom na jednu od udruga iz davnog razdoblja. Posljednjih se desetak godina u nekoliko navrata govorilo o mogućnosti osnivanja, odnosno obnavljanja ovakve udruge, a ta su nastojanja kulminirala 17. svibnja, upravo na 140. godišnjicu osnivanja Društva za pošumljavanje i poljepšavanje Malog Lošinja (Società per l'imboschimento e l'abbellimento di Lussinpiccolo - kako je glasilo naziv, s obzirom na to da je u ono vrijeme talijanski jezik bio službeni u ovom dijelu Austro-Ugarske). Bilo je to vrijeme kada su dobrostojećí Austrijanci, uz Opatiju kao glavno središte, otkrili veliki turistički potencijal prirode Lošinja, u što se uklopila vizija ovdašnjega profesora Ambroza Haračića, koji je na temelju znanstvenih istraživanja došao do zaključka da bi pošumljavanjem otoka - do tada »carstva« kamenjara i niskog raslinja, Lošinj dobio drugačiju, ugodniju mikroklimu. Kao osnova, odabrano je pošumljavanje alepskim borom (s idejom da se kasnije uvode druge vrste), pa je već prve godine posadeno 80 tisuća sadnica na području Čikata, Velopina i Privlake, a u sljedeće četiri godine više od 250 tisuća sadnica. Tadašnji otočani za svoj su rad u sadnji bili plaćeni iz blagajne Društva, punjene novcem gradskih i pokrajinskih tijela upravljanja i privatnim donacijama. Otprilike s ratnim krahom i raspadom Austro-Ugarske, zastala su i ova nastojanja, a kasnije nisu nastavljeni, barem ne u tako značajnom obujmu. U nasljeđe sadašnjim otočanima, ostala je borova šuma, no tim stablima istječe »rok trajanja« i posljednjih godina ne prođe ozbiljnije nevrjeme na otoku, bez ponekog rušenja stabla ili većih grana. Čak i za mirnoga vremena, stare se grane odlamaju, kao što je to bilo prošloga ljeta, blizu dječjeg igrališta, na nekoliko koraka od frekventne pješčane plaže u uvali Čikat.

Haračić nije bio samo za borove

Lošinjskoj šumi potrebna je obnovna i ta činjenica privukla je najveći broj zainteresiranih na osnivačku skupštinu na ljetnoj pozornici Gradske knjižnice i čitaonice. Pritom, isam osnivači »svjetla reflektora« - isama predsjednica novoosnovane udruge, umirovljena profesorica povijesti Lidija Kosmos, u nastupnom je govoru rekla da očekuje »kritike, sumnjičavosti i zlonamjerne komentare«. S profesoricom Kosmos, istraživačicom djela Ambroza Haračića, te s dvojicom dopredsjednika udruge - Mihaelom Desantijem i Danjanom Stanićem - te tajnicom Petrom Pejić, porazgovarali smo nekoliko dana nakon svečanosti osnivanja Društva.

- Već prve večeri učlanilo se šezdesetak ljudi, a u međuvremenu je broj i povećan. Kako smo to naglasili na skupštini, prije svega ciljevi su zaštita prirode i okoliša, očuvanje prirodne i kulturne baštine,

Utemeljitelji Društva za pošumljavanje

Povijesna prilika

- Prvi korak je potaknuti ljude, promijeniti njihovu svijet, stalno biti prisutan, da imaju snagu na koju se mogu osloniti. Očekujem manje nemara u ovom gradu, više čistoće, urednosti, ljepote. Dakle, poljepšavanje - u tome lakše nešto možemo postići, odgovara Lidija Kosmos na naše pitanje o tome kakvu promjenu u prostoru i društvu očekuje nakon deset godina rada udruge.

- Imamo povijesnu priliku koju ne smijemo propustiti, jer se po broju ljudi koji se žele uključiti vidi da postoji potreba da se počne brinuti o prostoru i okolišu i, ako se razočaraju, nepovratno ćemo ih izgubiti, a onda ćemo nepovratno izgubiti i prostor, ističe Damjan Stanić.

Nova generacija za obnovu lošinjskih šuma

U nasljeđe sadašnjim otočanima, Ambroz Haračić ostavio je borovu šumu, no tim stablima istječe »rok trajanja« i posljednjih godina ne prođe ozbiljnije nevrjeme na otoku, bez ponekog rušenja stabla ili većih grana. Upravo zato osnovano je Društvo koje će nastaviti tamo gdje je Haračić stao

„Pajasen je invazivna vrsta te guši druge vrste i njihova staništa. Postoji baza podataka, karta staništa pajasena, no ne poduzima se mnogo. Širi se i korijenom i sjemenjem

Mihael Desanti

zaštita i održivo korištenje šuma, očuvanje posebno vrijednih prirodnih područja i drugih prostora, promicanje kulturnog amaterizma, revitalizacija i razvijanje resursa te edukacija i volonterstvo, što je veliki djelokrug. Spremnii smo na sudjelovanje, ne želimo optuživati druge zbog toga što nisu napravili, nego pozivamo na suradnju, kaže Lidija Kosmos, izabrana za predsjednicu akamacijom, podsjetivši i ovom prilikom na davne Haračićeve planove:

- Ni sam Haračić nije bio samo za borove, već i za crniku, koja je bila eksploatirana i zato se i dogodila ta golet. U svojem izvješću, rekao je da će sadnjom borova obogatiti šumsko tlo zbog padanja iglica, a ispod tog sloja stvarat će se organizmi i mikroorganizmi. Time će, rekao je tada, zrak postati svježiji i vlažniji ljeti, a topliji i blaži zimi. Smanjit će se žestina neugodne bure, stvoriti će se zeleni pojas koji će pružiti zaštitu od pripeke, smanjit će se buka, proizvodit će se kisik. Mislim da se to i ostvarilo; sve to umirujuće djeluje na ljudsku psihu, a daje i estetski užitak, u kombinaciji s vrtovima s vrstama

koje su donijeli pomorci. Dakle, postojala je namjera da se uvedu crnika i druge vrste. Mislim da je sve stalo zbog političkih razloga, relativno nedugo potom je krenuo Prvi svjetski rat, za relativno kratko vrijeme za ovakve pothvate. Austrijska vlast je imala sluha za Haračićeve ideje i veliki interes za ove krajeve, kao svoju prvu obalu, dok su Talijani već imali obalu i nisu željeli konkurenciju za svoja ljetovišta.

Kamp Čikat - primjer dobre prakse

Mihael Desanti, pomorski kapetan koji se nakon godina plovidbe opredijelio za cjelogodišnji život na kopnu i sada veliki dio svoga slobodnoga vremena posvećuje proučavanju otočne povijesti, nadovezuje se:

- Nismo se željeli ograničavati statutom, odnosno željeli smo predvidjeti što veći djelokrug za buduće radnje. Naglašavam da je jedan od temelja rada udruge legalnost i promišljenost. U ovoj fazi, mnogi su puni prijedloga, no jasno je da ne možemo ulaziti u akcije na privatnim površinama. Planiramo akcije sadnje i uređivanja, ali tako da u njima pomognemo drugima, npr. kada akcije provode komunalna društva ili srednjoškolic. Stejećem dojam da neki udruhu povezuju isključivo sa sadnjom borova, a mi smo za pošumljavanje i poljepšavanje, pri čemu bor nije u svakom slučaju najbolje rješenje, npr. na poljoprivrednim površinama. Borovi su jedina vrsta koja je dobro uspijevala na tom devastiranom području i zato su ljudi i dozvoljavali da ga sade na njihovim terenima. U ono vrijeme ljudi su na osnovu

donacija bili plaćeni za rad, no potom su investitori presušili, a u doba Italije, jedan je čovjek pokupovao sve na Čikatu i nije to dalje razvijao, već su mu objekti prvenstveno služili za kreditnu sposobnost. S obzirom na to da je otok ograničen prostor, moramo dobro promišljati što napraviti i ne možemo puno griješiti. Naš zadatak je i poticati nadležne institucije da rade svoj posao. Bez 'Jadranske', Hrvatskih šuma, Javne ustanove 'Priroda', ne može se ništa učiniti. Poanta je u tome da se studije, svojedobno izrađene i potom stavljene u ladice, izvađe iz ladic i uđu u primjenu. Treba biti oprezan, da nam se ne dogodi situacija poput one 'lovci su doveli svinje'.

Danjan Stanić ističe da je turistički »brend« Lošinja nastao njegovom specifičnošću, a ne tendencijom prema unificiranim resortima:

- Ne razmišlja se dovoljno o tome što drveće znači. Ako se sve betonizira i u urbanim dijelovima, gubimo jako puno. Bez suradnje s 'Jadrankom', kao najvećim gospodarskim subjektom, te Lošinjskom plovidbom i Gradom, teško da ista od ovoga može biti realizirano. Neke njihove dobre prakse, kao ona u kampu na Čikatu, trebale bi biti preslikane na ostatak Čikata i drugomu. Oni su voljni uključiti se i nadam se da će se to dogoditi.

Sve mora biti kompromis

O vlastitoj ulozi u udruzi, Lidija Kosmos kaže da isprva nije namjeravali biti predsjednica, »ali i to se mora obaviti«. Kako kaže, motivirali su je učenici kojima je predavala, a poticaj je dobila i kada je inicijativu »pogurao«

direktor Turističke zajednice Lošinja Dalibor Cvitković.

- Mislila sam da ću sudjelovati fizičkim radom, budući da imam komad zemlje i neko iskustvo u tome, a moj je otac bio farmaceut i puno je znao o biljkama. Spomenimo da je svojevremeno u Lošinj postojala udruga sakupljača ljekovitog bilja »Ambroz Haračić«. I još uvijek mislim sudjelovati u akcijama. Kao predsjednica, naravno da moram odgovarati za rad udruge, raspolaganje financijama, organizaciju i slično. Mislim da je to ogroman spektar poslova. Naglašavam da ova ekipa, mlada i energičnija od mene, ima moje povjerenje i već je dokazala da se na njih može osloniti, preuzevši veliki dio pripremnih radnji, kaže prof. Kosmos.

- Pristao sam hrvati se s administrativnim dijelom, pripremom dokumenata i taj dio ću nastaviti i dalje jer će toga biti stalno i neće prestati registracijom udruge. Kroz svoja poznanstva angažiranost na drugim poljima, mogu biti dobra

I okoliš spomenika Ambrozu Haračiću vapi za uređenjem

poveznica s drugim udrugama, javnim ustanovama i organizacijama. Mislim da time mogu pridonijeti i moja uloga može biti medijatorska, spona među udrugama i pojedincima te našeg izvršnog odbora. To ne isključuje sudjelovanje u konkretnim akcijama, uzimanje lopate u ruke, od čega nitko od nas neće bježati zato što smo u odboru i imamo funkcije, kaže mladi dopredsjednik Danjan Stanić.

O svojem angažmanu u udruzi, Mihael Desanti kaže:

- Slučajem da postoji konsenzus, što treba učiniti, no nema onih koji bi pokrenuli i godinama se ništa ne događa. Javne ustanove i Grad dijele to mišljenje, no teško je očekivati da imaju novca i kapaciteta. Sudjelovat ću u svim akcijama i gurati to da se struka uključuje, dati joj na važnosti. Zanima me sve, aktivan sam na različitim područjima, od povijesti i kulturne baštine do poljoprivrede. I sam sam familijarno vezan za poljoprivredu, turizam, hortikulturu. Ovo sve mora biti konpromis i ne smije prevladati ni tzv. zelena ni tzv. kapitalistička strana.

Najmlada članica vodstva, tajnica Petra Pejić, nadovezuje se:

- Završila sam smjer urbano šumarstvo, zaštitu prirode i okoliša. Bilo mi je drago kada sam čula za ideju i kada sam vidjela koliko su ljudi zainteresirani za temu izgleda otoka. Vjerujem da će dio vezan za kulturu biti zbrinut i podržavam ga, a da ću raditi na samom uređenju i poljepšavanju prirodne baštine. Veselim se čuti i tuđe ideje i tome što ćemo skupa napraviti, zaključila je Petra.